

EMLÉKKÖNYV
RÁCZ ISTVÁN
70. SZÜLETÉSNAPIJÁRA

Szerkesztette: Kovács Ágnes

KLTE TÖRTÉNELMI INTÉZET
Debrecen, 1999

Benkő Samu
Dr. Varga János

VELIKY JÁNOS

Varga János

A TÁRSADALMI REFORMOK MŰVÉSZETE (AZ ÉRDEKEGYESÍTÉS ÉS A POLITIKAI KÉPVISELET ÖSSZHANGJA KÖLCSEY ORSZÁGGYŰLÉSI NAPLÓJÁBAN)

A magyar nemességnek az a rétege (a párszáz holdas bene possessionatus csoport), amelyhez maga Kölcsey is tartozott, a XIX. század elejére sajátos helyzetbe került. A XVIII. században elszakadt a főnemesség átalakuló kultúrájától és önálló műveltség kialakítására kényszerült.¹ Egy rétege Hajnal István megfigyelése szerint fokozatosan új, értelmiségi tevékenységre specializálódott, s bár a nemességen belül maradt, attól már abban különbözött, hogy az értelmiségi szerepkör rendszerint jogi képzettséggel párosulva családon belül hagyományozódott.² E réteg szakértelmiséggé válását az a tény is jelezte, hogy egy-egy tekintélyes képviselője a korabeli vármegye fizetett magas hivatalát (megyei főjegyzőség) visszatérő módon betöltötte.

A birtokos nemesi csoport számos tagja egyéni sorsában polgárként is átélte a társadalom alapfeszültségeit. Mint a reformok hívei, közülük sokan támogatták a paraszti tulajdon megszerzését, ugyanilyen okból kifolyólag a biztos tulajdont maguknak is óhajtották, de annak megteremtése során (pl. a birtokok elkülönítésekor) már saját jobbágyaikkal vagy osztályostársaikkal is szembe kerültek. Tehát nem csak a feudális feszültségek, hanem az azokat feloldani képes polgári tulajdon megteremtése is kelthetett ellentéteket. Végül pedig ezeket az ellentéteket manipulálta, a reformnemességet két tűz közé szorította az abszolutista kormányzat megosztó, nemességellenes jobbagypolitikája, hiszen a politika alkotmányos világa, valamint a személyes szabadság rendszere sem épült még ki!

Kölcsey egyre sokasodó reformszellemű társaihoz hasonlóan e válságot nemesként és polgárként egyaránt átélte és feldolgozta. A személyes tapasztalatok általánosítását segítette, hogy gondolkodása szorosán kapcsolódott generációjának nagy politikai élményéhez, amely az egész társadalmi organizáció válságba jutásának

¹ Benkő Samu: *Haladás és megmaradás*. Budapest, 1979.

² Hajnal István: *Az osztálytársadalom*. In: Magyar Művelődéstörténet, Az új Magyarország. Szerkesztette Domanovszky Sándor, Budapest, é.n.; Varga János: *A bihari nemesség hitelviszonyai*. Történelmi Szemle, 1958.